

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Kursplan

Fakultetsnämnden för hälsa, socialt arbete och beteendevetenskap
Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap

1PS418 Klinisk psykologi, 39 högskolepoäng
Clinical Psychology, 39 credits

Huvudområde

Psykologi

Ämnesgrupp

Psykologi

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

G1F

Fastställande

Fastställd av institutionsstyrelsen vid Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap 2012-09-17

Kursplanen gäller från och med höstterminen 2012

Förkunskaper

Krävs att den studerande har fullgjort 45 hp i Psykologprogrammet eller motsvarande.

Mål

Förväntade studieresultat för kursen som helhet

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- översiktligt redogöra för personlighetspsykologins grunder och centrala begrepp samt beskriva olika idéhistoriska perspektiv
- beskriva och definiera psykiska sjukdomar och psykopatologiska tillstånd samt beskriva och diskutera olika modeller för förståelse av psykopatologiska tillstånd hos ungdomar, vuxna och äldre
- använda diagnostik av personlighetsstörningar och använda modern emotionsteori för att förstå kliniska symtom samt problemen kring aggressivitet och affektreglering samt känna till aktuell behandlingsforskning inom området.
- identifiera och klassificera olika funktionshinder och deras betydelse för och samspel med psykopatologiska tillstånd samt redogöra för den neuropsykologiska basen för emotioner och social funktion
- beskriva och kritiskt problematisera över psykologiska och psykiatriska problem i

relation till samsjuklighet vid beroende/missbruk samt redogöra för och reflektera kring de principiellt viktigaste evidensbaserade behandlingsmetoderna. för beroende/missbruk

- redogöra för betydelsen av arbetsminne och uppmärksamhet för en optimal läsförmåga
- använda psykologiska och pedagogiska instrument för att identifiera läs- och skrivsvårigheter och dyslexi
- diskutera och problematisera åtgärder med tonvikt på att träna och kompensera läs- och skrivsvårigheter och dyslexi samt reflektera kring psykologiska aspekter på att ha skriftspråkliga svårigheter
- identifiera och använda psykologiska instrument för att mäta uppmärksamhet, minne, språk inklusive läs- och skrivsvårigheter och exekutiva funktioner

Delkurs 1 – Personlighetsteori, 4 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- översiktligt redogöra för personlighetspsykologins grunder och centrala begrepp samt beskriva olika idéhistoriska perspektiv

Delkurs 2 – Personlighetsavvikelser, 8 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- beskriva psykologiska och psykiatriska problem vid personlighetsavvikelser
- använda diagnostik av personlighetsstörningar och använda modern emotionsteori för att förstå kliniska symtom samt problemen kring aggressivitet och affektreglering
- känna till och reflektera över aktuell behandlingsforskning inom området

Delkurs 3 – Psykiska sjukdomstillstånd, 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- beskriva och definiera psykiska sjukdomar och psykopatologiska tillstånd
- beskriva och diskutera olika modeller för förståelse av psykopatologiska tillstånd hos ungdomar, vuxna och äldre

Delkurs 4 – Riskbruk, missbruk, beroende med och utan psykisk störning, 7,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- identifiera och klassificera olika funktionshinder och deras betydelse för och samspel med psykopatologiska tillstånd
- redogöra för den neuropsykologiska basen för emotioner och social funktion

Delkurs 5 – Neuroutvecklingsstörningar, 3,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- beskriva och kritiskt problematisera över psykologiska och psykiatriska problem i relation till samsjuklighet vid beroende/missbruk

- redogöra för och reflektera kring de principiellt viktigaste evidensbaserade behandlingsmetoderna. för beroende/missbruk

Delkurs 6 – Läs- och skrivsvårigheter 3,5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- redogöra för betydelsen av arbetsminne och uppmärksamhet för en optimal läsförmåga
- använda psykologiska och pedagogiska instrument för att identifiera läs- och skrivsvårigheter och dyslexi
- diskutera och problematisera åtgärder med tonvikt på att träna och kompensera läs- och skrivsvårigheter och dyslexi
- reflektera kring psykologiska aspekter på att ha skriftspråkliga svårigheter

Delkurs 7 – Kliniska tester och utredning 5 hp

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- identifiera och använda psykologiska instrument för att mäta uppmärksamhet, minne, språk inklusive läs- och skrivsvårigheter och exekutiva funktioner

Innehåll

Kursen innefattar kunskap om personlighetsteori, psykiska sjukdomars och psykiatriska tillstånd uppkomst och utveckling ur ett kognitivt och psykodynamiskt perspektiv. I kursen behandlas psykiska sjukdomar och psykiatriska tillstånd hos vuxna och äldre, diagnostisering utifrån vedertagna kliniska diagnossystem och en orientering om vad som är moderna evidensbaserade behandlingsmetoder. Stor vikt läggs på utredning och testning.

Samsjuklighetsproblematiken inom psykosomatik och missbruk belyses ur flera perspektiv. Speciell tonvikt läggs på personlighetsstörningar och neuroutvecklingsstörningar som ADHD och autismspektrumtillstånd samt läs- och skrivsvårigheter och deras inverkan på psykiskt mående. Affekt- och emotionsteori och den kliniska relevansen av dessa redovisas. Psykofarmakologisk kunskap delges under kursens gång i relation till olika psykosociala behandlingsinslag. Psykologens roll som en del av ett psykiatriskt team betonas fortlöpande.

En kortare inledning illustrerar hur olika typer av kunskaper om sjukdomstillstånd och diagnoser kan nås utifrån epidemiologiska studier respektive kohortstudier. Skillnaden och tillämpbarheten av kohortstudier respektive studier på kliniska grupper belyses. Aktuella exempel på övertolkningar inom det kliniska området illustrerar.

Delkurs 1 – Personlighetsteori, 4 hp (Termin 3)

I delkursen behandlas psykologisk variation mellan individer och grupper och centrala teorier som skapar ramar inom personlighetsutveckling och personlighetsstruktur tas upp. Teorierna utgår ifrån biologiska, inrepsykiska, egenskapsteoretiska och socialkognitiva perspektiv. Personlighetspsykologin länkas till slut till idéhistoriska perspektiv av personlighets-psykiatrin, vilket är ett avstamp för klinisk psykologi på termin fyra. I delkursen ingår 0,5 hp mentorskap.

Delkurs 2 – Personlighetsavvikelser, 8 hp (Termin 4)

Delkursen fokuserar på avvikelser i personlighetsstruktur, ibland manifesterat som socialt avvikande beteende och ibland utifrån störningar i vad som allmänt benämns "moral" och etik eller förmåga till inkännande (empatistörningar). Klassisk syn på personlighetsstörningar och diagnostik av personlighetsstörningar enligt DSM-systemet. Prognosen vid olika typer av personlighetsstörningar med och utan behandling berörs liksom kunskaper om lämpliga behandlingsstrategier, organisationsstruktur och val av metod. Samsjuklighet med andra psykiska störningar och hos klienter i allmänpsykiatri och fängelser liksom ålders- och könsspecifika dimensioner belyses.

I delkursen ingår 0,5 hp mentorskap.

Delkurs 3 – Psykiska sjukdomstillstånd, 7,5 hp (Termin 4)

Under delkursen går man genom vanligaste typerna av psykiska sjukdomstillstånd. Inte minst belyses klassisk nosologi och avgränsningen mellan psykisk sjukdom och psykisk störning. ICD-systemen och DSM-modellerna används för att illustrera de vanligaste tillstånden. Särskild uppmärksamhet ägnas åt psykoser som schizofrenier, organiska psykoser, unipolärt och bipolärt affektiva tillstånd, depressions- och ångesttillstånd samt ätstörningar. Vidare behandlas neuropsykologiska aspekter på depression, ångest, psykoser och stress.

Delkurs 4 – Riskbruk, missbruk, beroende med och utan psykisk störning 7 hp (Termin 4)

Kursen behandlar utvecklingen vid störningar i den neuronala utvecklingen både i den yngre och i den åldrade hjärnan, samt de psykologiska och neuropsykologiska instrument och metoder samt hjärnabbildningstekniker som används vid utredning. De teoretiska framstegen inom neuropsykologin belyses i relation till diagnostik och behandling. Ett metodmoment omfattar psykologisk utredning med gruppövningar och övningar i case-metodik.

Delkurs 5 – Neuroutvecklingsstörningar 3,5 hp (Termin 4)

Området belyses utifrån forskning kring beroendetillstånd i normalbefolkningen och avvikande grupper av människor med missbruk eller beroende som en del av en samsjuklighets-problematik. Frågan om olika typer av s k "dubbeldiagnoser" diskuteras och vilka implikationerna blir för val av behandlingsstrategier och behandlingsmetoder. S k evidensbaserade metoder diskuteras och problematiseras. Betydelsen av samsjuklighet mellan narkotikamissbruk och psykisk störning diskuteras mer ingående med illustrationer av den kliniska bilden.

Delkurs 6 – Läs- och skrivsvårigheter 3,5 hp (Termin 4)

Läs- och skrivsvårigheter och dyslexi är en vanlig förekommande funktionsnedsättning. Psykologens roll avseende utredning och behandling, dels psykologiskt och dels pedagogiskt kommer att belysas. I delkursen kommer definition, utredning och åtgärder att vara centrala begrepp. Åtgärder och behandlingsinsatser illustreras.

Delkurs 7 – Kliniska tester och utredning 5 hp (Termin 9)

I avsnittet beskrivs en utredningsmodell för att utreda såväl psykiska störningar och sjukdomar som funktioner och funktionshinder hos barn, ungdomar och vuxna. Hur en utredning går till, val av testmetoder och hur bedömning görs går igenom och övas. Stor vikt läggs vid förhållningssätt och användningen av test.

Undervisningsformer

Förutom föreläsningar av ordinarie lärare, yrkesverksamma psykologer och läkare samt grupparbeten används fallredovisningar och färdighetsövningar, seminarier, fallstudier och färdighetsövningar. Deltagarna får träna användningen av vissa kliniska test och diskutera val av instrument inför kommande praktiktjänstgöring. Undervisning integreras med olika inlärningsaktiviteter via en webbaserad lärplattform.

Lärplattformen används dels för att distribuera olika typer av material, dels för olika inlärningsaktiviteter, i första hand jämförande diskussioner och inlämningsuppgifter. Undervisningen bygger på studentens aktiva kunskapssökande. Stora delar av undervisningen är obligatorisk och anges av för respektive moment ansvarig lärare.

Examinationsformer

Kursen bedöms med betygen Underkänd eller Godkänd.

Kursen bedöms med betygen Underkänd eller Godkänd.

Examination sker i form av aktivt seminariedeltagande, deltagande i diskussioner och andra aktiviteter in vivo och via lärplattformen, redovisning av egna arbeten samt aktivt deltagande i grupparbeten, seminarier och genom skriftliga prov. Närmare specifikation av examinationsformerna meddelas i studiehandledning som distribueras via lärplattformen. För betyget godkänd krävs att kursens mål skall vara uppnådda.

Kursvärdering

Efter avslutad kurs genomförs en kursvärdering som sammanställs skriftligt och återkopplas till studenterna. Sammanställningen redovisas för aktuella institutionsorgan och för berört programråd, samt arkiveras av kursansvarig institution.

Övrigt

Kursen ingår i Psykologprogrammet. Eventuella merkostnader i samband med uppgifter och dylikt bekostas av den enskilde studenten.

Eventuella merkostnader i samband med uppgifter eller dylikt bekostas av den enskilde studenten.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Delkurs 1

Larsen, Randy., & Buss, David. (2010). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature*, 4th ed. New York & London: McGraw-Hill. ISBN 978-0-07-016499-4 (ISE). (400 s)

Karterud, Sigmund., Wilberg, Theresa., & Urnes, Øyvind. (2010).

Personlighetspsykiatri. Oslo: Gyldendal. ISBN 9788253021195 (kommer på svenska i vinter) (90 s)

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 2

American Psychiatric Association (2000). *Mini-D IV: Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual, 4th edition, Text Revision)*. Svensk översättning av Herlofson, J., & Landqvist, M. (2002) Danderyd: Pilgrim Press. ISBN 91-973050-9-X. (150 s)

American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual, 5th edition*. [www.dsm5.org] Ej utgiven som bok före maj 2013, inget ISBN. (150 s)

Farmer, A., McGuffin, P., & Williams, J. (2002). *Measuring psychopathology*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-263080-6. (187 s)

Gillberg, C., & Hellgren, L. (red.) (2000). *Barn- och ungdomspsykiatri*. (2 utgåvan) Stockholm: Natur och Kultur. ISBN 91-27-04395-9 (560 s)

Ottosson, J-O. (2009). *Psykiatri*. (7:e uppl.) Stockholm: Liber. ISBN 978-91-47-09332-8.

(634 s)

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 3

American Psychiatric Association (2000). Mini-D IV: Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual, 4th edition, Text Revision). Svensk översättning av Herlofson, J., & Landqvist, M. (2002) Danderyd: Pilgrim Press. ISBN 91-973050-9-X. (75 s)

American Psychiatric Association (2012). Diagnostic and Statistical Manual, 5th edition. [www.dsm5.org]. Ej utgiven som bok före maj 2013, inget ISBN (75 s)

LeDoux, J. (2004). The emotional brain. London: Orion Publishing Co. ISBN 0-684-83659-9. (Referenslitteratur, 304 s)

Jansson, I. (2010). Femårsuppföljning av tvångsvårdade kvinnor – inverkan av psykiska problem på utfallet. Lund: Lunds universitet, institutionen för psykologi. ISBN 978-91-978718-2-2. (53 s)

Karterud, Sigmund., Wilberg, Theresa., & Urnes, Øyvind. (2010). Personlighetspsykiatri. Oslo: Gyldendal. ISBN 9788253021195 (kommer på svenska i vinter) (538 s)

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 4

American Psychiatric Association (2000). Mini-D IV: Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual, 4th edition, Text Revision). Svensk översättning av Herlofson, J., & Landqvist, M. (2002) Danderyd: Pilgrim Press. ISBN 91-973050-9-X. (50 s)

American Psychiatric Association (2012). Diagnostic and Statistical Manual, 5th edition. [www.dsm5.org]. Ej utgiven som bok före maj 2013, inget ISBN (50 s)

Axén, M., Brar, A., Huslid, E., Nordin, V., Nylander, L., & Walch, M. (2010). ADHD, lindrig utvecklingsstörning och autismspektrumtillstånd hos barn, ungdomar och vuxna. Regionalt vårdprogram. Stockholm: Stockholms läns landsting. ISBN 91-85211-73-7 (141 s, pdf)

Ghaziuddin, M. (2005) Mental Health Aspects of Autism and Asperger Syndrome. London: Jessica Kingsley. ISBN 1-84310-733-3. (175 s)

Gillberg, C., & Hellgren, L. (red.) (2000). Barn- och ungdomspsykiatri. (2 utgåvan) Stockholm: Natur och Kultur. ISBN 91-27-04395-9 (560 s)

Hagnell, M., & Mellfeldt Milchert, S. (2009) Aspergers syndrom och psykiatrisk samsjuklighet. Stockholm, Hogrefe. ISBN 978-91-86363-01-7. (66 s)

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 5

American Psychiatric Association (2000). Mini-D IV: Diagnostiska kriterier enligt DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual, 4th edition, Text Revision). Svensk översättning av Herlofson, J., & Landqvist, M. (2002) Danderyd: Pilgrim Press. ISBN 91-973050-9-X.

(15 s)

American Psychiatric Association (2012). Diagnostic and Statistical Manual, 5th edition. [www.dsm5.org]. Ej utgiven som bok före maj 2013, inget ISBN (25 s)

Heilig, M. (2011) Beroendetillstånd. Stockholm: Natur och Kultur. ISBN 9789144073361. (253 s)

Kakko, J. (2011). Heroinberoende. Lund:Liber. ISBN 9789127099283. (99 s)

Nordström, A., & Andreasson, S. (2011). Riskbruk av alkohol, dolt beroende, tidig upptäckt och möjliga insatser. I: Missbruket, Kunskapen, Vården. Missbruksutredningens forskningsbilaga. Stockholm: SOU 2011:6. ISBN 978-91-38-23525-6. (45 s)

Wirbing, P., & Borg, S. (red) (2011). Integrerad behandling av dubbeldiagnoser. Lund, Studentlitteratur. ISBN 978-91-44-05758. (236 s).

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 6

Fletcher, J. M., Lyon, G. R., Fuchs, L. S. & Barnes, M. A. (2007). Learning disabilities: From identification to intervention. New York: The Guilford Press. ISBN 978-1-59385-370-9. (324 s)

Samuelsson, S. mfl (2009). Dyslexi och andra svårigheter med skriftspråket. Stockholm. Natur och Kultur. ISBN 978-91-27-41934-6. (352 s)

Svensson, I. (2009). Att utveckla läs- skrivförmågan bland elever på särskilda ungdomshem: Ett försök med särskilda insatser. Stockholm: Statens institutionsstyrelse, SiS, FOU-enheten, 1404-2576: 2009:2 . Saknar ISBN-nummer

Artiklar enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)

Delkurs 7

Armelius, B.-Å., Bihlar, B., Fahlke, C., Fridell, M., Hillarp Katz, L., & Reitan, T. (2010). Bedömningsinstrument inom behandling och forskning för missbruks- och beroendevård. Stockholm: SiS (BIB2012). ISBN 978-972745-1-7 (231 s)

Banich, M.T., & Comton, R.J. (2011). Cognitive Neuroscience and Neuropsychology. Andover, Hampshire, UK: Wadsworth Cengage Learning. ISBN 978-0-8400-3298-0.

Grant, I., & Adams, K.M. (eds)(2009). Neuropsychological Assessment of Neuropsychiatric and Neuromedical Disorders, 3rd edition. Oxford & New York, NY: Oxford University Press.

Gorske, T.T., & Smith, S.R. (2009). Collaborative Therapeutic Neuropsychological Assessment. New York, NY: Springer. ISBN 978-0-387-75426-0

Needleman, L. (1999). Cognitive case conceptualization: A guidebook for practioners. Mahah, NJ & London: Erlbaum Associates. ISBN 0-8058-1908-8. (307 s)

Artiklar och testmanualer enligt föreläsares anvisningar. (Rapporteras via kursledaren)